

**Zoologický průzkum a posouzení stavby z hlediska výskytu obecně a zvláště
chráněných synantropních druhů živočichů**

biologický průzkum a posouzení

**„Energetické úspory MNO, Centrální sklad/ sklad oddělení zásobování“
v areálu Městské nemocnice Ostrava**

Zpracovatel:

Mgr. Adrián Czernik & Zdeněk Polášek

Pohled na budovu z areálu nemocnice MNO (30. 5. 2017).

Mgr. Adrián Czernik
Biologická hodnocení
Průkopnická 18/116
747 20 Vřesina

Objednatel: Statutární město Ostrava
Magistrát města Ostravy
Prokešovo náměstí 1803/8
729 30 Ostrava-Moravská Ostrava

Řešitel: Mgr. Adrián Czerník
Průkopnická 18/116, 747 20 Vřesina
tel: 605 37 1979, e-mail: adrian.czernik@centrum.cz
IČ: 74084313, DIČ: CZ7804105452

Autorizovaná osoba pro provádění biologického hodnocení ve smyslu § 67 podle § 45i zákona č. 114/1992 Sb. čj. 22907/ENV/06, 871/640/06.

Držitel osvědčení o účasti na semináři a workshopu „Posuzování budov z hlediska výskytu zvláště chráněných druhů živočichů“ v Přerově 8. a 9. 4. 2016 pořádaném odbornými organizacemi Česká společnost ornitologická a Česká společnost pro ochranu netopýrů.

Řešitel: Zdeněk Polášek
Nový Svět 474/82, 735 64 Havířov-Prostřední Suchá
IČ: 42989141

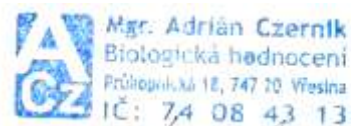
Držitel osvědčení o účasti na semináři a workshopu „Posuzování budov z hlediska výskytu zvláště chráněných druhů živočichů“ v Přerově 8. a 9. 4. 2016 pořádaném odbornými organizacemi Česká společnost ornitologická a Česká společnost pro ochranu netopýrů.

Fotografie: © Adrián Czerník, Zdeněk Polášek, Petra Janíková 2017

Zpracováno ve Vřesině, 13. 8. 2017

Zdeněk Polášek
řešitel

Mgr. Adrián Czerník
řešitel/supervize

Rozdělovník autorizovaných výtisků:
Pare č. 1-3 Zadavatel (1x CD)
Pare č. 0 Zpracovatel

PARE 1- 3

1. ÚVOD

Na žádost objednatele (Odbor investic Magistrátu města Ostrava) byl proveden zoologický průzkum budovy a provedeno posouzení projektu – „Energetické úspory MNO, Centrální sklad/ sklad oddělení zásobování“.

Cílem zoologického průzkumu bylo zjistit výskyt obecně a zvláště chráněných synantropních druhů živočichů, které by mohly mít sídelní vazbu na objekt budovy ve smyslu rozmnožování či existence trvalých anebo přechodných úkrytů. Zvláštní pozornost je věnována zhodnocení možností hnízdění zvláště chráněných druhů ptáků, jako je např. rorýs obecný (*Apus apus*) a zjištění kolonií netopýrů.

Toto posouzení budov je požadováno jako podklad pro podání žádosti o dotaci na energetické opatření (zateplení) objektu. Rekonstrukce/zateplení posuzovaných budov bude spočívat zejména ve výměně oken, zateplení pláště budov (blíže viz dokumentace Stajger, Zástěra, Fabián 2016).

2. METODIKA

Předběžný průzkum byl proveden dne 24. 4. 2017 v odpoledních hodinách. Vlastní biologický průzkum v hnízdním období a aktivitě netopýrů byl proveden dne: 30. 5., 9. 6., 16. 7. a 11. 8. 2017. Při každé kontrole byla provedena důkladná prohlídka všech dostupných potenciálních prostor pro výskyt ptáků a netopýrů. Pozornost byla věnována potenciálním úkrytům, pobytovým stopám a přímému pozorování živočichů. Celkem bylo provedeno 5 kontrol.

Budova nemá půdní prostory, do kterých by bylo možno vstoupit (rovná střecha). V tomto případě byl tedy prohledáván plášť budovy a části střeš za pomoci dalekohledu Nikon Monarch 10x56 6°. Pozornost byla věnována potenciálním úkrytům zejména u dilatačních spár, kazů ve zdivu, pod oplechováním, pobytovým stopám (trus, zbytky peří, kadavery apod.) a přímému pozorování živočichů. V některých případech byla využita teleskopická inspekční kamera DeWalt DCT410. Z průběhu kontroly budovy byla pořizována fotodokumentace (Nikon P900, Sony Xperia Z2). Pozornost byla věnována potenciálním úkrytům, pobytovým stopám a přímému pozorování živočichů. Netopýři byli zaznamenáváni a určováni za pomoci přístroje batdetector zn. Batbox a Wildlife acoustics Echo Meter Touch. V rámci nočních kontrol byly používány také výkonné svítilny Fénix TK45 (760 lumenů), Fénix HP 20 (230 lumenů). V rámci kontroly některých dostupných otvorů byl použit žebřík. Jelikož budova sousedí vedle Centrálního skladu, který byl také předmětem průzkumu jiného posudku, byly obě budovy zkoumány ve stejných termínech.

3. POPIS A PRŮZKUM

Zájmový objekt se stává z budov centrálního skladu/skladu oddělení zásobování. Budova má 2 podlaží. Budovy nejsou pro záměr členěny na stavební objekty. Budovy mají odvětrávanou atiku s řadou typických kulatých otvorů, které jsou již dnes bez mřížky. Tyto otvory mohou být ptáky a netopýry hojně obsazovány. Budovy mají plášť budovy pokrytý z keramických obkladů s minimem kazů, což významněji limituje jejich využití pro ptáky a netopýry k hnízdění/rozmnožování. Naopak v místech dilatačních spár budov či prostorech pod některým oplechováním, lze tyto prostory identifikovat (viz fotodokumentace).

Posuzovaný objekt není veden jako registrované hnízdiště rorýse v databázi registrovaných hnízdišť synantropních druhů ptáků (www.rorysi.cz). Údaj o hnízdišti rorýse je uveden v Nálezové databázi ochrany přírody Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky (NDOP AOPK ČR) ze dne 9. 7. 2012 Typ budovy 2 (nemocnice), počet podlaží 3, stav budovy 1. zaznamenan, bez uvedení čísla popisného. Bod registrace ukazuje na již dnes navazující zateplenou hospodářskou budovu, nelze tedy vyloučit, že rorýsi mohou hnízdit i v posuzované budově, která na ni navazuje.

Objekt budovy není stanovištěm netopýrů, která jsou evidována v databázi ČESON (<http://ceson.org>) a v literárních zdrojích (stav k 13. 8. 2017). Výskyt netopýrů není z této budovy udáván ani v Nálezové databázi ochrany přírody (NDOP AOPK ČR), přesto je z území Ostravy

obecný údaj o výskytu netopýra rezavého (*Nyctalus notula*), netopýra večerního (*Eptesicus serotinus*) a netopýra pestrého (*Vespertilio murinus*). Pro netopýry jsou na budově potenciálně možnými úkryty dilatační spáry a kazy pod oplechováním střech. Netopýři se dokážou protáhnout i prostorem o šířce 1 cm.

Dne 24. 4. 2017 (odpolední hodiny, teplota vzduchu + 6,4°C, polojasno, studený vítr).

Aktuální hnízdní výsky ptáků nebyl na budově zaznamenán, nebyly zaznamenány žádná hnízda či hnízdní aktivita. Z ptáků byl u budovy zaznamenán výskyt 1 straky obecné (*Pica pica*), která k hnízdění nevyužívá budovy a svá hnízda si staví na stromech. Také byla zaznamenána přítomnost 1 samce rehka zahradního (*Phoenicurus phoenicurus*), hnízdění tohoto druhu v rámci budovy je možné. Přítomnost rorýsů nebyla aktuálně zaznamenána, to s ohledem na skutečnost, že první rorýsi v roce 2017 přilétli teprve kolem 20. dubna a v současné době ještě nehnízdí (Czernik pers. observ.) V rámci prohlídky byla provedena také kontrola části přízemního podlaží, kde nebyl zaznamenán výskyt netopýrů nebo jejich pobytových stop. Jedná se o vyhřívané prostory, které jsou využívány jako sklady, archiv apod. Tyto prostory jsou využívány celoročně., které jsou využívány např. jako šatny či jako další prostory, které jsou celoročně využívány.

Dne 30.5. 2017 (20:00 – 23:30, teplota vzduchu +18°C, přes den 29°C pak ochlazení po dešti). V území byla kontrola budovy po celém jejím obvodu. Budova byla několikrát v rozmezí uvedeného času obejita, a prohlížena za pomoci dalekohledu, osvětlována svítilnami, po dobu průzkumu byl používán batdetector. V rámci průzkumu byl během dne zaznamenán přelet holubů (*Columba livia f. domestica*) vysoko ve vzdušném prostoru přelety rorýsů (*Apus apus*). Výskyt prolétajících netopýrů nebyl zaznamenán, nebyli rovněž zaznamenáni netopýři, kteří by vylétali z budovy či do ní (užití batdetectoru).

Dne 9. 6. 2017 (17:15 – 22:30, teplota vzduchu +27°C). V území byla provedena kontrola budovy po celém jejím obvodu. Budova byla několikrát v rozmezí uvedeného času obejita, a prohlížena za pomoci dalekohledu, osvětlována svítilnami, po dobu průzkumu byl používán batdetector. V rámci průzkumu byl během dne zaznamenán přelet rehka zahradního (*Phoenicurus phoenicurus*), straky obecné (*Pica pica*) a nad a kolem budovy také přelety rorýsů (*Apus apus*). Na spodní řadu větracích otvorů na „bílé budově“ nalétávala skupina rorýsů, zejména pak u odvětrávacích otvorů atiky v blízkosti vjezdu do dvora (obr. č. 2). Přímé vlety do konkrétních odvětrávacích otvorů nebyly zaznamenány.

V nočních hodinách byl kolem budovy zaznamenán pohyb kočky (*Felis catus*) a zajíce polního (*Lepus europaeus*). Výskyt prolétajících netopýrů nebyl zaznamenán, nebyli rovněž zaznamenáni netopýři, kteří by vylétali z budovy či do ní (užití batdetectoru).

Dne 16. 7. 2017 (19:30 – 23:00, teplota vzduchu +20,7°C polojasno). Byla v území provedena kontrola budovy po celém jejím obvodu. V rámci průzkumu byl během dne z ptáků zaznamenán výskyt straky obecné (*Pica pica*) a vysoko ve vzdušném prostoru přelety rorýsů (*Apus apus*). Při této kontrole bylo již opakovaně zaznamenáváno nalétávání rorýsů na jeden konkrétní odvětrávací otvor, který se nachází úplně vpravo u vjezdu do dvora (obr. č. 3). Rovněž byl zde nalezen typický kulovitý trus rorýsů pod otvorem. Z tohoto pohledu je potřeba označit toto místo jako hnízdi pro tento druh.

Budova byla několikrát v rozmezí uvedeného času obejita, a prohlížena za pomoci dalekohledu, osvětlována svítilnami, po dobu průzkumu byl používán batdetector. Výskyt prolétajícího netopýra (*Microchiroptera* sp.) byl zaznamenán pouze v jednom případě na východní straně budovy, přestože byl použit batdetector, nebylo možno určit, o jaký druh se jedná. V rámci průzkumu nebyli zaznamenáni netopýři, kteří by vylétali z budovy či do ní.

Dne 11. 8. 2017 (17:00 – 18:00, teplota vzduchu +34,5°C polojasno před bouřkou), byla provedena poslední závěrečná kontrola budovy, prohlíženy byly místa na zemi pod škvírami a kazy na případnou přítomnost trusu ptáků, netopýrů, či kadaverů. Při této příležitosti byl použit žebřík, kterým byly kontrolovány větrací otvory s pomocí dalších dvou pracovníků. S ohledem na vysokou výšku

větracích otvorů na západní straně směrem do areálu nemocnice, byly z bezpečnostních důvodů zkontrolovány pouze dva otvory. V těchto otvorech byl nalezen trus netopýrů za pomoci inspekční kamery. Na východní straně byly na bílé, nižší budově systematicky zkontrolovány všechny odvětrávací otvory. Ve většině z nich byl nalezen trus netopýrů. V několika z nich je otvor natolik velký, že netopýři patrně využívají prostor za zdí jako úkryt, přesto většina těchto otvorů je natolik úzká, že je netopýři využívají patrně jen dočasně. S ohledem na tato zjištění je potřeba nahlížet na budovu jako sídlo netopýrů (ať již dočasné či trvalé).

4. DOPORUČENÍ K ZÁMĚRU

Pro další postup je potřeba provést následující opatření

- 1) S ohledem na známý a potvrzený výskyt zvláště chráněných druhů (ZCHD) živočichů dle § 50 ZOPK, kde patří rorýs obecný (*Apus apus*) a netopýři (*Microchiroptera* sp.), bude nutné před zahájením prací potřeba požádat o udělení výjimky dle § 56 ZOPK – Odbor životního prostředí a zemědělství Moravskoslezského kraje (rušit je, ničit, přemísťovat jimi užívaná sídla), protože bude zateplováním zasahováno do budovy, která je prokázaným hnízdištěm rorýsů a sídlem rorýsů. Žádost je vhodné podat co nejdříve (zaslání jednoho pare této zprávy a žádost o udělení výjimky). Podrobné popsání problematiky a postupů je sepsáno v metodickém návodu vydaném Ministerstvem životního prostředí 10. 4. 2009
[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/volne_zijici_ptaci/\\$FILE/ozchcp-metodika_rorys-20090410.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/volne_zijici_ptaci/$FILE/ozchcp-metodika_rorys-20090410.pdf)
- 2) S ohledem na zachování hnízdních úkrytů pro rorýse a netopýry je potřeba na budově ponechat přístupné všechny odvětrávací otvory a to jak na žluté, tak bílé budově. Ponechání a úprava původních hnízdišť je vždy lepší řešení než vyvěšování budek. V případě, že toto opatření nebude možné, je potřeba po konzultaci s orgánem ochrany přírody přistoupit ke kompenzačnímu opatření, které v rámci rekonstrukce spočívá v nutné instalaci speciálních netopýřích a rorýsích budek (zejména pokud bude zrušen přístup do specifických prostor). Parametry budek, materiály a jejich umístění musí vycházet z dlouhodobých ověřených standardů (www.rorysi.cz). Z dlouhodobé zkušenosti doporučujeme dřevocementové budky (Schwegler), které mají životnost přes 30 let a nejsou časem rozkládány např. strakapoudy. Vhodné budky pro rorýse a netopýry, lze zakoupit na zde uvedené adrese www.zelenadomacnost.com. S ohledem na množství větracích otvorů by kompenzační opatření měla nahradit minimálně 1 rorýsí hnízdiště, doporučujeme budku alespoň pro 2 až 3 páry. V případě netopýrů, doporučujeme na budově umístit celoroční budky, a to jak pro letní tak zimní užívání, či průlezné budky, které umožní netopýřům i nadále využívat současné otvory v počtu 6 budek. Na západní stranu 2 budky, na východní – 2 budky na bílou budovu a 2 budky na žlutou budovu.
- 3) Při zateplování je nutná součinnost zoologa v rámci komunikace s projektantem a následného odborného biologického dozoru na stavbě. Zoolog dohlédne na to, aby byly dodržovány podmínky rozhodnutí pro zásah do biotopů rorýsů a netopýrů, zároveň dohlédne na práce u hnízdišť rorýsů/netopýrů, pomůže s výběrem budek pro rorýse/netopýry a určí jejich umístěním. V případě nutnosti rovněž doporučí vhodný operativní postup pro ochranu ZCHD i jiných druhů před zahájením stavby i v jejím průběhu. V rámci stavebních prací při případném zaslepování větracích otvorů musí být tyto opatřeny zpětnými uzávěry např. z perlinky, aby případní netopýři, kteří se zde vyskytují, mohli bezpečně opustit tyto prostory a zároveň se do těchto prostor již nedostávali.

- 4) Vzhledem k bodům 2) a 3) doporučujeme počítat s částkou cca 25 – 30 tis. na pořízení a instalaci uvedených kompenzačních opatření (budky pro rorýse a netopýry). Zároveň je nutno počítat s financemi pro biologický dozor.
- 5) Do doby než bude vydáno rozhodnutí o udělení výjimky pro zásah do hnízdního biotopu/ stanoviště rorýsů a netopýrů doporučujeme, aby nebyly v rámci budovy prováděny práce související se zateplením a opravami fasád, které by mohly vyvolat poškození hnízd či škodlivý zásah do přirozeného vývoje živočichů. S ohledem na rorýse práce od 20.8 do 10.4 kalendářního roku je možno provádět, protože je to období kdy jsou již rorýsi většinou mimo vlastní hnízdiště. S ohledem na netopýry je nejvhodnější práce zahájit v měsíci září. Do doby vydání výjimek nesmí být zaslepovány větrací otvory, ale je možno provádět výstavbu lešení a provádět pracovní činnosti mimo tyto plochy otvorů.

5. ZÁVĚR

Posuzování budovy bylo provedeno pro účely podání žádosti o dotaci. V rámci budovy byl proveden zoologický průzkum stavby z hlediska výskytu obecně a zvláště chráněných synantropních druhů živočichů v době jejich hnízdění a rozmnožování. Průzkum byl proveden metodicky, a to v souladu s pokynem MŽP „Metodika posuzování staveb z hlediska výskytu obecně a zvláště chráněných synantropních druhů živočichů“. Celkem bylo provedeno 5 kontrol. Na základě průzkumu byla provedena rekognoskace budovy, pobytových stop a možných míst jako hnízdišť a úkrytů živočichů. **V průběhu průzkumu byl aktuálně zjištěn hnízdní výskyt a rozmnožování rorýsů obecných (*Apus apus*) na základě pobytových stop – trusu bylo zjištěno, že větrací otvory v atice budovy jsou využívány netopýry (*Microchiroptera* sp.).**

Obr. č. 1 – Budova CS/ sklad oddělení zásobování, pozice 1- větrací otvory v atice se na žluté budově nacházejí velmi hojně, bylo zde napočítáno 50 otvorů, z nichž téměř všechny mají narušenou či odpadlou mřížku, většina tak velmi dobře může sloužit jako úkryt a hnízdiště pro netopýry a ptáky; 2 - detail škvíry pod oplechováním střechy v místě dilatační spáry na budově hospodářské budovy a centrálního skladu; 3- přízemní prostory jsou vyhřívány ústředním topením a celoročně využívány, pro netopýry tedy velmi nevhodné a nevyužitelné prostory; 4- Na bílé budově se v atice nachází 12 otvorů, které rovněž mohou sloužit jako vhodné prostory pro ptáky a netopýry (24. 4. 217).

Obr. č. 2 – Červený polygon vymezuje místo kam rorýsi k větracím otvorům v průběhu června nejvíce nalétávali (9. 6. 2017).

Obr. č. 3 – Červený polygon vymezuje místo kam rorýsi nalétávali a byl zde posléze nalezen pro ně typický trus (16.7.2017).

Obr. č. 4 – Červený polygon označuje trus rorýsů nalezený ve ventilačním otvoru na bílé budově. Záznam pochází z teleskopické inspekční kamery DeWalt DCT410, která má rozlišení VGA. Pořizování fotografií kamerou není vždy snadné, proto je fotografie natočená (11.8.2017).

Obr. č. 5 – Červený polygon ukazuje netopýří trus v jednom z ventilačních otvorů na bílé budově. Trus se nacházel ve většině otvorů (11. 8. 2017).